

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ι΄.

}}

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 18 ΤΟΥ ΦΕΒΡΑΡΙΟΥ 1912

}}

ΑΡΙΘΜΟΣ 467

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. Ε. Κουβέντες -- Τ' όμορφο και τ' όχρησιμο.
Ε. ΕΓΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ. Μάτια και σκέψη -- (Τ' ό φυτό -- 'Ο
σπουδγίτης -- 'Η ψευτιά).
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Οί δειλοί της ζωής.
ΚΥΒΟΣ. 'Η έργατική νομοθεσία.
ΕΤΤΟΡΕ MOSCHINO. Τριστάνος και 'Ιζόλδη (μεταφρ.
Ν. Ποριώτης) συνέχεια.
ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. Στο πατάρι.
Δ. Π. Π. 'Η προφορά τών Λατινικών.
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ. Πολιτική 'Επιθεώρηση.
ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ. Τά φινιέρια της Πάτμος και τ' ό
ρεμπελιό της Σμύρνης.
Α. ΤΡΑΝΟΣ. 'Η νεοελληνική ιδεολογία.
Ω. 'Από μιά δίκη.
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. -- ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

GUSTAV FALKE

ΟΙ ΔΕΙΛΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

(DIE SORGLICHEN)

Όντας τ' άγέρι τοῦ Μαγιοῦ φουσούσε
Κ' ή άνοιξη στα λούλουδα γελοῦσε,
Αὐτοί ρωτούσανε : τ' ό καλοκαίρι
Ποιός ξέρει τάχατε τί θα μάς φέρει ;

Κι όντας ό ήλιος έκαιγε, -- χρυσάφια
Τά στάχια γυάλιζαν μέσ τ' ό χωράφια --
'Αναστενάζανε συλλογισμένοι
Γιά τ' ό χυνόπωρο π' ό περιμένει.

Ρήμαξε τ' ό χυνόπωρο τ' ό φύλλα
Και στρώθηκε τ' ό χώμα μέ σαπίλα
Κι αὐτοί κοιτάχτηκαν κ' είπανε μόνοι :
Σύντομα έρχεται τώρα τ' ό χιόνι.

Δέν είπαν ψέματα -- ξάφνου προβάλλει
'Ο κρύος γέροντας μ' άσπρο κεφάλι.
Τώρα, ταλαίπωροι, τώρα γιά πέστε,
Πέστε μου, σήμερα τί συλλογιέστε ;

Στ' ό σπίτι κάθονται κουλουριασμένοι,
Τ' ός πάγους καρτεροῦνε φοβισμένοι
Και συλλογιῶνται πάνω άπ' τ' ό μαγκάλι :
Τάχατ' ή αύριο τί θα μάς βγάλει ;

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Τ' ΟΜΟΡΦΟ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΣΙΜΟ

Συνηθίζω νάχω, σ' ένα τραπεζάκι της κάμαράς μου, μερικά ρόδα και μερικά μήλα. Ρόδα και μήλα, στα μέρη αυτά όσα θές, κι ό,τι ώρα τ' ό θές. 'Εποχές πιά τώρα δέν έχουν αυτά. Τή στιγμή λοιπόν π' ό γράφω (Χριστούγεννα κοντά) έχω δυ' ό τραντάφυλλα, τ' ό στερνά τοῦ περιβολιοῦ μου, έχω και δυ' ό τρία μήλα της Καλλιφορνίας στο τραπεζάκι. Κι όχι γιά ν' ό παρασταίνω συμβολικά τήν άγάπη μου και τ' ό θαυμασμό μου πρ' ός τόν Ψυχάρη, παρ' ό έτσι άπό δικό μου γούστο. Τ' ό ρόδα γιά τήν όμορφιά τους, τ' ό μήλα γιά τ' ό φαει τους.

Βλέποντάς τα λοιπόν μιά μέρα, και μάλιστα τ' ό μήλα, έλεγα, Κοίταξε τί όραϊα είναι και τ' ό μήλα. Μ' ό κόκκινα είναι, κιτρινωπά είναι, μέρος' ό κόκκινα και μέρος κιτρινωπά, πάντα όμορφα είναι. Δέ λέω, γιά τ' ό φαει τους τάχω εκεί, μ' ό είναι και μιά χαρά ν' ό τ' ό βλέπης. Γιατί έτσι τ' ό κανόνισε ή φύση, μερικά άπό τ' ό χρήσιμα πράματα ν' ό είναι κι όμορφα.

"Αξαφνα μου φάνηκε σ' ό ν' ό με κοιτάζε τ' ό τραντάφυλλο παραπονεμένα. Κι όχι παραπονεμένα, παρ' ό σ' ό ν' ό πορούσε με τήν άνοησία μου. Κι όσο τ' ό κοιτάζα τ' ό τραντάφυλλο τόσο καταλάβαινα κ' 'ίδιος μου τήν άνοησία π' ό είπα, έτσι σ' ό ν' ό βαζα τ' ό μάξι ν' ό σύρη τ' ό λογο. Σ' ό ν' ό είτανε δ' ό και τίποτις όμορφο στον κόσμο π' ό δέν είναι και χρήσιμο. Και μάλιστα όσο π' ό όμορφο, τόσο και π' ό χρήσιμο.

Κι όχι ν' ό π' ός π' ός συλλογίστηκα π' ός βγάζει και τ' ό ρόδο ροδοζάχαρες, τρανταφυλλόπητες και ροδόσταμα, άφ' ό μπορεί και ν' ό μ' ό μυρίζη καθόλου κι ός τόσο ν' ό χη μεγάλο όνομα και ν' ό ζητιέται, κ' 'ό πάχουνε βέβαια τέτοια ρόδα. Μ' ό χρήσιμο μόνο και μόνο εξαιτίας τήν όμορφιά του. Και χρήσιμο, όχι π' ό τ' ό πουλεϊ τάχα ό περιβολάρης κι όφελιέται, μ' ό επειδ' ό είναι όμορφο και μάς όφελει ή όμορφιά του.

Κ' έτσι έρχόμαστε στην έπιγραφή της κουβέντας, π' ό είναι κ' ή βάση της, π' ό είναι κ' ή βάση της ψυχής μας, τ' ό είναι μας. Γιατί και ψυχή και ζωή θα κατανούσανε τ' όροι σωστοί άπό τήν άτροφία χωρίς όμορφιά.

'Η γυναίκα, π' ό κατά τόν Πάλλη είναι π' ό πρα-

χτιζιά από τὸν ἄντρα (ἄλλο θέμα αὐτὸ, κ' ἐλπίζω καμιά μέρα ἴδιος του νὰ μᾶς τὸ ἀναλύσῃ) τὸ κατάλαβε ἀμέσως τὸ μαγικὸ αὐτὸ μυστικὸ, κι ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ φάνηκε στὸν κόσμον ἄρχισε νὰ καλλιεργῇ τὴν ὁμορφιά της. Κ' ἔτσι μὲ τὸ ξετύλιγμα κατάντησε σήμερα νὰ εἶναι τὸ πιὸ ὁμορφο ρόδο καὶ κρίνο καὶ φῶς ποῦ λάμπει στὸν κόσμον. Χρήσιμη, λέει ; Μὰ τὸ κλειδί τοῦ κόσμου κρατᾷ στὰ ὦραία της χέρια

Θὰ μοῦ πῆτε τώρα πῶς εἶναι κοινοτοπίες αὐτές. Μὰ σὰν εἶναι κοινοτοπίες, γιατί δὲ μαθαίνετε τὰ παιδιὰ σας γράμματα μὲ ὁμορφα βιβλιαράκια, ὁμορφα ὅμως ἀπομέσα, (γιὰ νὰ μὴν ξεχνοῦμε καὶ τὸ μαρμαρένιο τάφο τοῦ Βαγγέλιου). Γιατί δὲν τὰ βάζετε νὰ καλλιεργοῦνε λουλούδια, ἃς εἶναι καὶ σ' ἓνα περιβολάκι δυὸ πῆχες ; Γιατί δὲν τὰ στέλνετε νὰ περπατήζουνε δυὸ τρεῖς ὥρες γιὰ νὰ δοῦνε μιὰ ὠραία τοποθεσία ; Καὶ σὰ μιλεῖτε ἀνάμεσά σας, (ὄχι ἔσεῖς οἱ δυὸ τρεῖς τῆς πέννας καὶ τοῦ πινελιοῦ, μὰ οἱ μύριοι τῆς ντουζίνας καὶ τοῦ καφενέ), γιατί δὲ ρωτιέστε γιὰ τὰ χίλια δυὸ ζητήματα τῆς τέχνης, τῆς κριτικῆς, τῆς αἰσθητικῆς, μὰ καὶ τῆς ἀναθροφῆς, τῆς κοινῆς μάθησης καὶ τῆς κοινῆς καλοζωίας ποῦ ἀπορροφοῦνε σήμερα τὸ νοῦ κι ἀκονίζουν τὴ γλῶσσα τοῦ ἄλλου τοῦ κόσμου ; Τέλος γιατί κατατρέχετε καὶ κακολογεῖτε σὺν παιδιὰ τοῦ δρόμου τὴ γλῶσσα σας, ποῦ ἔτυχε νὰ εἶναι κι αὐτὴ ἀπὸ τὶς ὁμορφώτερες τοῦ κόσμου ;

Ἴσως εἶναι σταλὴθεια κοινοτοπίες αὐτά. Μὰ τί νὰ γίνῃ, ἀφοῦ εἴμαστε κ' ἐμεῖς τόσο πίσω.

A. E.

Η ΠΡΟΦΟΡΑ ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

Μὲ χαρά μου εἶδα σ' ἓνα ἀπὸ τὰ περασμένα φύλλα τοῦ «Νουμά» πῶς ὁ Κος Louis Roussel ἐτοιμάζει γραμματικὴ τῆς Δημοτικῆς μας Γλώσσας. Ὁ Κος Roussel εἶναι γνωστὸς ἐδῶ ἦταν καθηγητῆς στὶς παραδόσεις τῶν Γαλλικῶν ποῦ ὠργάνωσε ἡ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ μὲ τόση ἐπιτυχία. Εἶχα τὴν εὐτυχίαν νὰ τὸν ἀκούσω σὲ δυὸ διαλέξεις ποῦ ἔκανε, χωρία ἀπὸ τὶς παραδόσεις, μιὰ γιὰ τὸν Heredia καὶ μιὰ γιὰ τὴ «Γαλλικὴ Γραμματικὴ», διαλέξεις ποῦ ἔδειξαν πόσο ἐνωμένους μέσα τοῦ ἔχει τὸν καλλιτέχνη, τὸν ἱστορικὸ καὶ τὸ φιλόσοφο. Θυμοῦμαι μάλιστα πῶς, καθὼς ἔδωκα ἀπὸ τὴ σάλα ἔπαιξε ἡ τελευταία του διάλεξη, στὴν ὁποία μᾶς εἶπε τόσα ὁμορφα πράγματα, ἀκουσα δυὸ ἀπὸ τοὺς ἀκροατῆς του νὰ λένε πῶς «πρέπει νὰ ναι

μαλλιαρὸς». Καὶ πραγματικὰ οἱ ἰδέες τοῦ Κος Roussel γιὰ τὴ Γαλλικὴ γλῶσσα, γιὰ τὴν ἐξέλιξή της, τοὺς νεωτερισμοὺς καὶ τὶς ἀνωμαλίες της, καθὼς καὶ γιὰ μερικὲς σχολαστικότητες τῆς ὀρθογραφίας της, εἶναι «μαλλιαρὸς», ἂν τὶς κρίνῃ κανεὶς μὲ τὴ «μανταλιτὲ» τῶν καθαρεδούτηδων.

Αὐτὴ ἡ εἴδηση τοῦ «Νουμά» μοῦ θύμιζε μιὰ ὠραία μελέτη ποῦ δημοσίεψε ὁ Κος Roussel ἀπὸ δῶ καὶ μερικὸς μῆνες στὸ «Mercure de France» (Τόμος ΧΓ. ἀριθμ. 330, 16 Μάρτη 1911) γιὰ τὴν προφορὰ τῶν Λατινικῶν, μελέτη ποῦ πέρασε δυστυχῶς ἀπαρατήρητη ἀπὸ τὰ περιοδικὰ καὶ τὶς ἐφημερίδες μας. Κι ὅμως μοῦ φαίνεται πῶς ἡ μελέτη αὐτὴ μπορούσε νὰ ἐνδιαφέρῃ τοὺς εἰδικούς μας καὶ νὰ τοὺς γεννήσῃ μερικὲς σκέψεις πολὺτιμες καὶ γιὰ τὴν προφορὰ τῆς ἀρχαίας μας. Γιὰ τοῦτο θὰ προσπαθίσω νὰ δώκω ἐδῶ μιὰ σύντομη περίληψή της.

Ἡ ἰδέα τοῦ συγγραφέα εἶναι πῶς τὰ λατινικὰ προφέρουνται στραθὰ ὄχι μόνον στὴ Γαλλίαν ἀλλὰ παντοῦ, ἀκόμα καὶ στὴν Ἰταλίαν, καὶ πῶς μὲ τὴ στραθὴ αὐτὴ προφορὰ ὄχι μόνον χάνεται ὁ ρυθμὸς τῆς γλώσσας ἀλλὰ, χειρότερα ἀκόμα, γίνεται ψεύτικος. Κάθε γλῶσσα, ἔστω καὶ νὰ μὴ μιλιέται πιὰ καὶ νὰ εἶναι νεκρή, ἂν δὲν προφέρεται ὡστὰ, εἶναι ἀδύνατον νὰ δείξῃ τὰ κάλλη της καὶ τὴ δύναμή της σ' ἐκείνον ποῦ τὴ μελετᾷ. Ἡ προφορὰ δὲν εἶναι τὸ ροῦχο τῆς γλώσσας· εἶναι ἡ οὐσία της, ἡ ζωὴ της.

Ἀφοῦ ὁ συγγραφέας ἐπικρίνει καὶ τὴν ἐγκύκλιο τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας στὴ Γαλλίαν ποῦ συσταίνει στοὺς δασκάλους «τὴν εἰσαγωγὴν συστήματος προφορᾶς ὀρθοτέρας» καὶ τὸν καθηγητὴ ἐνὸς σπουδαίου Γαλλικοῦ Λυκείου ποῦ ἔγραψε βιβλίον γιὰ νὰ ξηγήσῃ καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ σύστημα αὐτό, μᾶς λέει πῶς μὲ τὴ γνώση ποῦ ἔχομε σήμερα τῆς καταγωγῆς τῆς Λατινικῆς καὶ τὴν παραβολὴν της μὲ τὶς ἄλλες γλώσσες, κλάδους τοῦ Ἰνδο-Εὐρωπαϊκοῦ κορμοῦ (Ἀρβανίτικα, Ἀρμένικα, Βαλτικο-σλαβικά, Γερμανικά, Ἰταλικά, Ἑλληνικά, Ἰνδικά, Περσικά) μπορούμε νὰ φτιάσωμε μιὰν ἀναπαράστασιν τῆς ἀρχαίας προφορᾶς της, ἀναπαράστασιν ποῦ βέβαια δὲ θὰ μπορούσε νὰ ἴδῃ ὅλες τὶς χρωματιστὲς τῆς ἀληθινῆς προφορᾶς, μὰ ποῦ θὰ μπορούσε νὰ δώσῃ τέτοια ζωὴ στὴ γλῶσσα, ποῦ ἂν κανένας Ρωμαῖος σηκώνουνταν ἀπὸ τὸν τάφο, θὰ τῆς εὗρισκε μονάχα κάποιον ξενισμό.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς εἰσαγωγῆς τέτοιας μεθόδου θὰ ἦταν πῶς ὄχι μόνον οἱ μαθητῆς θὰ αἰσθάνονταν τὴν ὁμορφίαν καὶ τὴ μεγαλοπρέπεια τῆς γλώσσας μὰ καὶ θὰ ἔδειχναν πολὺ πιὸ ἐνδιαφέρα στὴ διδασκαλίαν της. Σὰν ἦταν παιδί, λέει ὁ Κος Roussel, τοῦ ἔμα-